Laiškas Valerijai Čiurlionytei, 1917-07-10, [iš Sočio – į Iskorostį].

Tavo laiškas, rašytas švento Jono naktį.

Tavo laiškas, rašytas švento Jono naktį.

„Ką tu galvoji tąją naktužę?.. Ar junti?.. Ar gal vilnių kovos klausais?“

Jono naktis buvo senai jau. Bet aš ją visą žinau. Aš tą naktį kaip tik važiavau marėmis in tolimą šalį, visą laiką žiūrėjau in tolimas žvaigždes, in tolimus kalnus, in mėnulio takus bangose, visą naktį nemigau ir tave tegodojau. Keista buvo naktis. Keistas pasakas vilnys šlamėjo bučiuodamos laivą ir bėgdamos, nusigandę jo šalto kūno, tolin, tolin… Pūtė priešinis vėjas, ir žvaigždės nuo jo buvo dar žydresnės, ir mėnesienos takai bangose dar labiau laužyti. Rymojau ant aukšto laivo kranto ir žiūrėjau in bangas, ir klausiaus jų dainos ir pasakų. Ir visą naktį godojau sapnus skrajingus apie tave, tolimą. Ir nuolat, nuolat ašei kartojau: „Sesuo, sesuo, ar tu girdi mane?“ Vėjas buvo priešinis ir pūtė in šiaurvakarę šalį. Ar ne jis tau atnešė mano pasiilgimą, ar ne su juo ir dūšią mano pajutai?..

Mačiau, kaip rėdos saulė švento Jono rytą. O dieną išėjau in kalnus, in požemio rūmus-olas, ir tenai visą dieną gyvenau. Kažkaip gerai, kažkaip labai gerai, kad ir tu mane tąją naktį minėjai…

O laiškas tavo toks liūdnas! Gal ir ne toks liūdnas, koks jis baisus yra! Baisus savo žiaurumu ir panieka!

Ar tu nemyli tojo tylybės liūdėjimo, tojo visuotinai ramaus ilgėjimos? Ar kai ilgai ilgai vakarais žiūri in tolumą ir klausais žvaigždžių slinkimo ir jų vardų nemini, ir kai atlapoji veidą ir krūtinę grakščiam pietų šalies vėjui, ir kai dūšia pasineria tyliame pievos klestėjime ir žiedų šnekoj, ir kai apiberia tave, tavo veidą ir plaukus, akis ir krūtinę skaisti-skaisti žarijinga vasaros nakties rasa, ir kai dūšią apima toksai begalinis tylus nuliūdimas, toksai begalinis tylus ilgėjimos — ar tau nebrangi ta valanda, ar tau nebrangus tas jausmas, ar tau nebrangus tas virpėjimas?

Tai kam tu juokies iš jo?

Man rodos, tojo nuliūdimo valanda — valanda regėjimo. Valanda regėjimo tosios buities, tosios pasaulio tikrybės, kuri nepasiilgusiai dūšiai nepasiekiama, kuri neapimtai tyliu nuliūdimu sielai nesuprantama, kuri slepia savyje paslaptį visų daiktų ir visų gyvybių…

Tąją valandą dūšiai viskas perregima, viskas įmanoma. Girdisi dainos, kurias dainuoja tik amžinastis, girdisi maldos, kurias laikas audžia, girdisi šnekos, kurias tolimame danguje baltos gulbės audžia. Ir varpas girdis, kuris tolimame gyvenime in aukštą kalną, in didį žygį dūšią klajūnę vadina…

Baisu daros tąją valandą ir klaiku. Žmogus, nepratęs in tokią pilnybę, žmogus yra toks mažas ir, vieną valandą pajutęs savyj tokią gausybę, nusigąsta savo turtų, nusigąsta išlaisvos ir virpa.

Bet tai yra tvirtas, tai yra didžiausias pasaulio turtas ir šventybė — o tu juokies iš jo!

„…Turi juk geresnį kelią… Aš neturiu, nieko neturiu ir žinot nenoriu — jokių laiškų ir jokių antrašų…“

Kam tai sakyti, kam taip galvoti!

Nori — žinoma, tai ir mano laiško gali neskaityti gi, bet aš nemanau, kad tu taip manytum, aš nemanau, kad tu taip norėtum. Nuliūdimas ir ilgėjimos žmogų lanko ne tam, kad juokties iš to, kas šventa, bet kad mirtingomis akimis išvysti nemirtingus regėjimus ir pažinti amžinybės paslaptis.

Negerai darai, kad man taip retai terašai, kad net neparašei, kai sirgai, o aš, Dievas žino, ko

prigalvoju.

Tegu Tavo kelionėj linažiedžiai vainikai žydi.

Buči[uo]ju tave stipriai, stipr[iai].

Bolyt[i]s
10/VII 17
Siuntinėlio dar negavau.

KOMENTARAI